

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА
ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.
РІК ШОСТИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля золотих воріт
Телефон редакції 1438.
Телефон друкарні 1063.
УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1911

на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 міс.	на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 міс.
11 руб.	7 руб.	4 руб.	1 руб.	11 руб.	7 руб.	4 руб.	1 руб.

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 к., або по 1 карб. на протязі перш. шести місяців.
Ціна „Ради“ за передплату: на рік 11 р., (27 крон 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коля внаслідок чистки передплатують газету через пошту, то платять за газету по ціні встановленій для передплатників в Росії.
Передплата приймається тільки в 1-го числа кож. місяця.
За зміну адреси 30 коп.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Автори рукописів повинні подати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі: більші статі, до друку негодячі, переходять редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, дрібні статі й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.
З презвуд надісланих до газети віршів редакція не листується.
Просить авторів додержуватись правопису „Ради“.
Умови друкування оповістей:
За рядок петиції поперед тексту, або за його мілане, платиться за перший раз 40 коп., а далі по 20 коп.
За рядок петиції після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платити за оповість в 3 рядки 10 коп. за раз, при умові друкування не менше 3-х ряд.

Жертвуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Києві!

Жертви по всій Росії дозволено збирати Полтавській Губернській Земській Управі та Київській Городській управі.

Московський Торговий Дім
И. ПЕХОВИЧЪ и Сынъ
Подол. Александрійська площ., телефон № 21-77.

Одержано всі НОВИНИ весняного сезона. Величезний вибір шовкового плюша і англійського вельвета.
На час контрактів скидка за готові гроші—15%.

Товариство **Исаак Шварцман** Поруч з
Мануфактур Контракт. дом.
Найбільший мануфактурний магазин г. Києва. **„КОНТРАКТОВИЙ ПРОДАЖ“**

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА НА РІК 1911
на українську газету
„РАДА“
Рік видання ШОСТИЙ.
Ціна на рік 6 карб., півроку 3.25, чверть р. 1.75, на міс. 65 к. За кордон—11 карб., на півроку 5.50, на 1 міс. 1 карб.
Закордонні передплатники домовляються зручніше одержувати газету через пошту. Хто з наших передплатників бажає одержувати газету без перерви й в 1911 році, хай за часу присилає передплату.
Адресувати: Київ, В. Підвальна, 6.
Пробні номери висилаються даром кожному, хто попросить.

До Шевченківського ювілею.
Портрет Т. ШЕВЧЕНКА.
Фотографура 28x38 на остиглім папері. Ц. 35 коп., з поросією 60 к., в гарному паспарту 1 карб., в перес. 1 р. 85 к.
Склад в Книгарні Є. Череповського, Київ, Фундуклівська 4.
Книгарня має великий вибір українських і російських книжок.
Каталоги висилаються безплатно. 8-103-8

ПРЕСТАВНИК Н. ЧЕБОТАРЬОВ У КИЄВІ.
САРДЖЕВ
Д. З. ТІФЛІС.

КАВКАЗСЬКИЙ ПРАВДИВИЙ КОРНЯК
10-119-4

Сергій Ніколаєв.
1. „Артист“ жарт на 1 дію.
2. Вавилон в Лисянці
драматичні малюнки 4 дії, 5 картин.
(Обидві п'єси до вистави драм. ценз. дозволені).
Сторонок 90. Ціна 35 коп.
Склади видання Київ, в книгарнях: Українській (Базарівська, 8) і „Літ.-Наукового Вістника“ (В. Володимирська, 28). 0-4-5

Заповіт Т. ШЕВЧЕНКА
„Як умру, то поховайте“.
Музика М. СТЕЦЕНКА для фортепіано, ціна 40 коп.
Книгарня і музичний магазин
Л. ІДЗІКОВСЬКОГО
в Києві, Хрещатик № 29. 5-1

Перед новими виборами.
У кулуарах Державної Думи поширилася чутка, що міністерство внутрішніх справ розіслало губернаторам секретного циркуляра—підтлумачити під час виборів до четвертої Думи націоналістів; а октябристів тільки при тій умові, коли вони йтимуть разом з націоналістами. У циркулярі губернаторам дано зрозуміти, що їх успіхи по службі й нагороди залежатимуть од того, чим скінчаться нові вибори.
До самої чутки підтвердив депутат Маклаков з думської трибуни. З свого боку ми не можемо сказати, наскільки ця чутка правдива. У всякім разі, дивного в ній нічого немає. Усім відомо, що й тепер націоналісти відіграють найбільшу роллю в політичній житті Росії. До голосу дворянських з'їздів правительством прислухається дуже уважно. У Думі націоналісти хоч не багаті, а проте й там майже все робиться по-їхньому. Октябристи все бояться, щоб їх не зазідали в революційності, й вони тільки те й роблять, що йдуть вслід за націоналістами.
Розуміється, не треба думати, що

Городський театр.
Дирекція С. В. БРИКІНА.
В понеділок, 28-го февр., ШЕРИНА ГАСТРОЛЬ знаменит. співачки **Олімпії Воронат-Травіата**. Бер. уч. д-ни: Олімпія Воронат, Перелігіна, Харитонова. Д.к.: Долішні, Зеленацький, Визуковський, Гаврилов, Дісенко, Копалевський. Поч. о 7 1/2 год. веч. В середу, 2-го марта, ДРУГА ГАСТРОЛЬ **Олімпії Воронат**, при уч. д-ни: Рибчицької, Д.к.: Долішні, Макашова й Улаухова. Ріголетто. В п'ятницю, 4-го, ТРЕ-Олімпії Воронат—Севильській цирюльнику. В неділю, 6-го, ЧЕТ-Олімпії Воронат—Ромео и Джульєтта. В вівторок, 8-го, П'ЯТА ГАСТРОЛЬ **Олімпії Воронат**, про виставу буде оповіст. Ціни на всі вистави бенефісні. Квитки на всі вистави продаються щодня з 10 г. ран. до 2 год. дня і од 5 год. до 8 г. веч.

Городський театр.
Дирекція С. В. БРИКІНА.
На 2-й і 3-й тижні Великого Посту ВІДБУД. ГАСТРОЛІ: **Марії Гай**, артистки театру „LA SCALA“ в Милані й теат. Метрополитан в Нью-Йорці. **Дж. Зенателло** (драмат. тенор) і артиста Императ. театр. Г. А. Бакланова (баритон). Постановки будуть опери: В четв., 8-го марта, 1-я гастроль **МАРІ ГАЙ** і **ДЖ. ЗЕНАТЕЛО**—„АНДА“. Амьерис—Марія Гай, Радамесь—Дж. Зенатело. В суботу, 5-го, 2-га гастроль **МАРІ ГАЙ** і **ДЖ. ЗЕНАТЕЛО**—„САМСОНЪ и ДАЛИЛА“. Далі—Марія Гай, Самсон—Дж. Зенатело. В понеділок, 7-го, 3-я гастроль **МАРІ ГАЙ** і **ДЖ. ЗЕНАТЕЛО**—„КАРМЕНЬ“ (1-й раз). Кармен—Марія Гай, Дон-Хозе—Дж. Зенатело. В середу, 9-го, 4-та гастроль **МАРІ ГАЙ** і **ДЖ. ЗЕНАТЕЛО**—„КАРМЕНЬ“ (2-й раз). В четв., 10-го, 1-а гастроль **Г. А. БАКЛАНОВА**—„ДЕМОНЬ“. Демон—Г. А. Бакланова. В п'ятницю, 11-го, прощальна гастроль **МАРІ ГАЙ** і **ДЖ. ЗЕНАТЕЛО**. Вистава буде оголошена окремо. Ціни на всі вистави бенефісні. Квитки продаються в нашіх теат. з 10 г. р. до 2 г. дня і від 5 г. до 8 г. веч.

Скрипки, гітари
балалайки, гармонії
І всі інші музичні інструменти, грамофони і ноты у найбільшому виборі по цінам помірним в повній складі музичних інструментів і нот
Г. І. ПИНДРЖИШЕКА. Київ, Хрещатик, 41, бель-отан.
Цінижки на жалюзи—душно. 1559-34

ДО УКРАЇНЦІВ.
Мужський краєць **І. Л. ЗАГЛАДА**
Фундуклівська, 34.
Приймає замовлення отатського, форменого і воєнного убрання всіх відомств. Замовлення виконуються в власного матеріалу і з матеріалу замовців швидко і бездоганно. Для студентів велика знижка. 4-124-3

„Ліонська красильня“
і ХІМІЧНА ЧИСТКА
замовлення виконуються швидко і бездоганно. Фірма існує 20 рок. і має в городі свої одділь. Адреса: Львівська № 17. 5-123-4

Золотаренко і Авраменко.
Прорізна ул.
№ 26, Київ.

пошесть націоналізму пішла глибоко в народні маси. На всю Росію активних націоналістів набереться, може, яких-небудь дві чи три сотні душ. Але такі вже тепер часи настали у нас, що ті партії, за якими найменше йде народу, мають найбільший вплив на державне життя, а партії широчайшого впливу, на перший погляд яких стали б мільйони народу, мусять сидіти нишком. Отся мала поширеність націоналізму в народних низах дає право сподіватись, що націоналістичної Думи в Росії ніколи не буде. Ніякі сторонні заходи прихильності народу до націоналістів не прибавлять. Свіжий приклад дає нам недавня історія київських городських виборів. Яких тільки заходів націоналісти не вживали, чого тільки вони не виробили, за які тільки „хвостики“ не чіплялись,—а в думу ім усе-ж не пощастило провести всіх своїх кандидатів.
Можна сподіватись, що ціла Росія не покаже себе менш свідомою й обережною, ніж місто Київ. Не треба забувати, що за останні 5 років країна все-таки значно розвинулася, а людність стала більш свідомою. Праця третьої Думи марно не пропала. Вона не принесла позитивної користі, але за те вона показала всьому народові, якою не повинна бути Дума. Отже, коли людність не задоволена октябристською Думою, то Думи націоналістичної вона тим-паче не вибере.
Розуміється, в силі зостається виборчий закон 3 юнія. Але, кажуть, нема такого становища, з якого не було б виходу. Людність за останній час трохи зоглянулася на своє становище, реакційний чад серед громадянства трохи вже починає розвиватись, апатія почасти зникає. І ми певні, що рямці закону 3 юнія, при всій їх вузкості, все таки настільки широкі, що крізь них може прокласти собі шлях громадська свідомість.
Отже на запитання: чи буде четверта Дума націоналістичною?—треба без вагання дати негативну відповідь. Помимо всіх перелічених причин, у націоналістів просто не стане людей, кандидатуру яких можна було б виставити. Можна з певністю сказати, що з 10 російських дворян 9 не схотять себе плямувати належністю до націоналістів.
Хай отже всі готуються до четвертих виборів. Не вважаючи на всілякі заходи, націоналістичної Думи не буде в Росії доти, доки депутати вибіраються людиною.

Велика поетична і художня вартість творів Шевченка, глибокий, гуманітарний зміст цих творів—загально визнані критикою не тільки в українській письменстві, а і критикою інших літератур.
Тільки тенденційна упередженість та умовна короткозорість можуть вбачати в поезіях Шевченкових викхвалювання негідних культурної людини інстинктів та поклик до боротьби в імя шовіністичних гасел.
Проте, як би хто не дивився на Шевченка, всі і вороги, й недруги визнають в йому великого художника слова і при йменню Шевченка у всіх в пам'яті поважають рядки його

величюї книги „Кобзаря“. І справді, коли Шевченко чимось опричинився до збагачення скарбниці загальнолюдської духовної культури, то тільки творами, а яких складається його „Кобзарь“. Ці твори і тільки вони—аробили славним йменням свого автора і ввели його в пантеон великих і безсмертних духом діячів, як останнього українського Кобзаря і першого поета нового члена світової літератури. Не тільки для свого народу, але й для всього культурного світу Шевченко має вагу і цінність як поет український, хоч писав він не тільки на українській мові, а й на мові великоруській.
На тій мові Шевченко написав не чисельностію ледве чи не більше як на мові українській. На великоруській мові він писав в усіх родів словесности: і поеми, і оповідання, і драми, проте, для широкого загалу, всі ті твори зовсім майже не відомі. Не відомі вони не тільки серед українського громадянства, а навіть не знає їх й само громадянство великоруське, хоч цікавість цього громадянства що до Шевченка була й а великою: про нього, раз-у-раз, пишуть критичні розправи, оголошують всякі матеріали, а українські його твори перекладались і перекладаються такими великоруськими поетами як: Курочкин, Майков, Гербель, Половський, Белоусов і інші.
Така доля творів великого поета на рідній хоч і близькій для нього мові—не може пояснитись якимись випадковими причинами, несприятливими умовами, чи що. Ми бачимо і знаємо проте, з якою пильністю та ретельністю дослідувачі збирають найменші дрібниці, що вишляпи з під пера не тільки першорядних, а навіть й другорядних письменників. Тим більш не можна говорити про випадкові причини і несприятливі умови що до літературної спадщини такого письменника, як Шевченко, котрий викликав і викликає до себе подвійну цікавість: і як поет, і як людина. Причини того, що твори поетові на великоруській мові опіткали забуття,—на наш погляд далеко глибокі, як звичайні „несприятливі умови“, то що.
Не претендуючи на вичерпуючий дослід цих причин, ми все ж таки попробуємо виявити їх тут хоч почасти й тим дати привід до глибших дослідів на цю тему, що поимому своєї надзвичайної цікавості, досі, здається, валишалась непорушеною ні в українській, ні в великоруській літературі.

Хоч з боку національного Шевченку був цілком суцільною постанцю, свиним своєю народом, проте в різкі часи свого життя: і до заслання, в пору найбільшого розцвіту свого таланту, і в заслання, й після заслання він писав багачко великоруською мовою. Причини, які спонукували поета до писання на нерідній мові, були різні, але всі однаково важливі й сильні. Ледве чи не першою з цих причин було ображене самолюб'є поетове. Відомо як великоруська впливова критика, на чолі з знаменитим Білінським, австріа, виданий Шевченком в 1841 році, „Кобзарь“.
Опівка тої преси, здебільшого, була гостра і тенденційно ворожа авторові Кобзаря, в якому критика, навіть, вгадала признати поета.
Роздратований і ображений таким зневажливим відношенням, Шевченко, не пораявшись ні з ким з досвідчених людей, ввався писати по великоруській й одіслав Київці, для друкування в Харьківському збірникові, якусь пісню з своєї драми „Невбета“ й писав ще, що він готує драму „Сльбная красавица“, але вагається чи сподобається вона „москалям“.
Прятели Шевченкові, котрі бачили глибоку різницю між тим, що виходило з під поетового пера на мові його рідній й на мові чужій,—раділи йому не звертати уваги на писання ворожої критики.
Однак, вже після цих порад Шевченко знову пише на великоруській мові велику поему „Везеланський“ („Тризна“) та оповідання: „Наймичка“ й „Варнак“, сюжетом яких він планівше скористався для поем на мо-

*) А. Я. Ковинський „Жизнь украинского поэта Т. Г. Шевченка“. Одесса, 1898 стр. 154.

ві українській. Поєми „Безталанний“, як художньо-поетичному творові, Шевченко, очевидно, надає значіння великої ваги. Гадіємо так через те, що по поему він присвячує князю В. Н. Рєвнїну, людині, до якої почувся як найглибшу приязнь, а потім ж саму поему друкує в журналі „Маяк“. Робить він це останнє на те, як признається в листі до В. Тарновського, „щоб великороси не казали, що я не знаю їхньої мови“*).

Річ очевидна, що тут мовиться не про знання мови з боку граматичного, а про вміння володіти нею для цілей поетично-художньої творчості.

Решту творів на великоруській мові Шевченко пише вже на заслання і де-які з них, як от другу частину „Матроса“, виправляє вже по поверноті з заслання. Оповідання: „Близнець“, „Капітанша“, „Квітчина“, „Мушкетер“, „Художник“, „Нещастний“, „Матрос“, як то можна побачити в біографічних даних, Шевченко пише для заробітку в російських тогочасних журналах.

Оже причини, які опонукували поета до писання на мові великоруській,—були все причинами настільки важливими, що до цієї своєї творчості він мусив поставитися як найуважливіше, мусив покликати до праці весь свій художньо-поетичний інтелект.

Там, де йде мова про ображене самолюбство поета, що почуває в собі могутній талант, там, де йде мова про те, щоб промовити, як найрозумлівіше до серця друга-жінки й нарешті там, де треба боритися за існування—там не може бути в творчості недбайливого відношення до теми, а навпаки—завжди буде відношення як найуважливіше. І так воно дійсно було й в творчості Шевченка на великоруській мові.

Яка ж доля спіткала всю ту поетову творчість? А така, що не вважаючи на роблені поетом заходи, тільки незначна частина з творів на великоруській мові побачила світ за життя автора, а саме: драма „Накіта Гайдай“ була надрукована в журналі „Маяк“ за 1842 р. № 5, а „Безталанний“ в тім-же журналі за 1844 р. й тільки. Решта творів, вже як історично-літературний й біографічний матеріал, була опублікована в деяких періодичних виданнях, починаючи з 1880 р.р., а всі твори ті в цілому були видруковані на сторінках журналу „Кіевская Старина“ за 1886, 1887 роки.

Насовують цікаве питання, чим пояснити таке занедбання творів поетових, написаних ним на мові великоруській, занедбання, що особливо рельєфно визначається на тлі популярності імені їх автора й на тлі того успіху, який потім мав, має і буде мати скрізь слов'янський „Кобзарь“, писаний мовою українською?

Занедбання творів Шевченкових на великоруській мові біограф. поета, О. Я. Ковицький, намагається поясни-

ти почасти тим, що вони писалися, здебільшого, в несприятливих умовах заслання, а почасти тим, що Шевченко в тих творах розроблював сюжети, далекі від питань часу. З таким поясненням ми рішуче не погоджуємося. Занедбання спіткало не тільки ті твори на великоруській мові, які написані поетом в справді несприятливих умовах заслання, а також і ті твори, які він писав одночасно з „Катериною“, „Гайдамаками“, „Соном“, „Наймичкою“, „Кавказом“, себ-то одночасно з тими творами на українській мові, які повик нев'ягучим вінком слави увінчали чоло поетове. Неможна також погодитися і з тим, що причина неуспіху творів, про які йде річ, полягає в сюжетах, що ніби то були далекі від питань і настроїв свого часу. Сюжети цих творів часто були ті-ж самі, як і ті, що поет пізніше, чи раніше розроблював в своїх писаннях й по українському, а власне в поемах: „Катерина“, „Наймичка“, „Лілея“, „Квітчина“, „Відьма“, „Варнак“, „Марина“, то що й часто, навіть, мали ті-ж самі заголовки, та проте, не мали тогочасного успіху. В інших своїх творах, на великоруській мові, що не мають паралельної обробки на мові українській, Шевченко також порушує цікаві сюжети: або в власному житті (а хто скаже, що воно могло бути чи буде колись нечіткаю?), або ж з досвіду і спостережень над кріпацько-поміщицьким життям. Знаймо, що саме в 50 р.р. поетові російське громадянство починало гостро відчувати всю несправедливість кріпацтва й саме тоді як найбільший успіх мали і серед українського, і серед великоруського громадянства українські оповідання (перекладені на великоруську мову І. Тургенєвим) Марка Вовчка. Оже, пояснення шановного біографа, що до долі творів Шевченка на великоруській мові, доводиться відкинути й треба пошукати якихось інших причин.

Цих причин мало бути тільки дві: або керманівці великоруської літератури весь час ставилися до поета негативно й, як кажуть, „не пропускали“ його в широку літературу, або ж певна категорія поетових творів була на стільки маловартою, що не заслуговувала на увагу громадянства. Проти першої можливості говорять всі біографічні дані, що тикаються життя поетового після поверноті з заслання. Повернувшись з заслання, поет зустрівся в літературних колах Москви та Петербургу як найщиріше відношення до себе: Тургенєв, Асаков, Курочкін, Мей, Половський й інші видатні великоруські літератори—були його близькими знайомими, а де-хто й приятелями. Не кажемо вже про щиро-приятельські відношення з тими громадянами й земляками-українцями, що, як Куліш, Костомаров, Волянський брали участь і в українському літературному рухові, і в великоруській пресі.

Нема чого казати, що при таких злajosмствах і відносинах, Шевченкові дуже легко було-б умістити кожен з

своїх творів в тім чи іншій російськом журналі, як би тільки ці твори задовольняли естетично-художнім вимогам того часної критики; тим більше, що місце недовіря, яке був аустриєць Шевченко в великоруських літературних колах по відношенню до себе, як до поета, в самім початку своєї літературної діяльності—заступило захоплення його могутнім поетичним талантом.

Маючи це на увазі, доводиться признати другу з означених вище причин можливість, а власне, що твори Шевченкові на великоруській мові—були маловарті, були низче імення, яке мав вже Шевченко як поет.

І дійсно, таку оцінку тим творами дали як українці, тогочасний щирий приятель Шевченків, Куліш, так і великорос С. Т. Асаков. Куліш про великоруські твори Шевченкові писав так останньому: „Про великоруські твої оповідання скажу, що ти зневажив ними своє імення. Коли-б я мав гроші, я купив би всі твої великоруські оповідання...; знай, що жадна редакція не прийме твоїх оповідань до друку. Читачи твої великоруські оповідання, земляки „живають“ головами, а великороси—відкидають геть; тоді як твої вірші на українській мові „моєкалі панують, а земляки, навіть псалтир той промовляють“*). Що Куліш в цім разі не прабривував в негативній оцінці творів свого приятеля, свідчать „отамань“, який, одночасно з Кулішом, дав про „Матроса“ великорос С. Т. Асаков, до якого Шевченко звернувся з проханням допомогти умістити „Матроса“ де-сь в російському журналі. С. Т. Асаков з цього приводу писав: „Я не совіту вам не печатати эту повесть; она несравненно ниже Вашего огромного стихотворного таланта“**).

Видкаючи по словам Куліша геть Шевченкові твори на великоруській мові, літератори великороси цікавилися в той-же час його українськими творами.

Гербель, Мей, Курочкін й інші перекладають українські твори Шевченкові на мову великоруську, а редактори журналів: „Русская Весіля“ через Куліша, а „Паруса“ (И. С. Асаков) через Максімовича—запрошують Шевченка до співробітництва, прохаючи постатити українські вірші.

Цей останній факт совісно виразно говорить за те, в чому полягає дійсна причина занедбання творів Шевченка, написаних ним на мові великоруській. І справді, досить зробіти порівняння хоч де-яких уривків, написаних Шевченком на одній й туж-тему на обох мовах, щоб побачити на візу, як не рідна мова позбавляє барвистості вірш поетів, як вона шує красла його фантазії.

Ось для такого порівняння уривки з поєми „Марина“, написаної українською мовою в 1848 році, в іршу добу життя поетового, на заслання (над Аралом) і уривки в поєми „Сль-

пая“, написаної на мові великоруській до 1841 або в 1841 році, себ-то в дові, коли талант поетів вже розпривав свої могутні крила, а ліхвістні хмары ще були далеко від нього.

А Марина в сумні білі,
Бенеже білиця,
Нехай молись, та плаче,
Замкнута в світлиці.
Опріч пана у світлицю
Ніхто не вступає:
Сам і істи їя приво-
сать,
І просить, благає,
Щоб на його подив-
лась,
Щоб утерла очі,
І дивитися не хоче,
І істи не хоче,
Мордується Лях поган-
ий,
Не зна, що й почати;
А Марина вниє, сохне
У білих палатах.

співає:
„Ой, гила, гила, сирі
гусе
Гила на Дунай!
Завязала головоньку,
—
Тепер сиди та ду-
май!“
І пташак воля—в чи-
стім полі
І пташак весело лі-
тать,
А я завязула в нево-
лі (плаче):
Хоча б намисто було
взяти:
Оце б повисналась... От
бачиш,
Тепер і шкоди! Хоч
тоніси
Чого ж ти, мамо моя,
плачеш?
Не плач голубочко! Ди-
вись:
Це я, Мариночка твоє!
Дивись: чорна змія
По снігу лізе... утечу!
У ірї знову полечу!
Бо я зозулю вже ста-
ла...
(„Марина“ Кобзарь,
стр. 403, 407).

Як висновок з всього попередю сказаного, як висновок з зроблених дослідів та з наведених порівнянь—випливає думка, що художньо-поетична творчість Шевченкова була в великій залежності від того, якою мовою він орудував для втілення своїх поетично-художніх замислів. Ні обставини, ні час, ні форма не впливали так на вартість того, що виходило з під поетового пера, як впливав вибір мови. Великороси в творах Шевченкових, обезбарвленіх перекладом на мову його української мови на мову

Океана грустна си-
дять.
Вь роскошно убран-
ной святлиці,
Одѣта бархатом, пар-
чей,
И не любити себя,
Передь большими зер-
калами,
Проходятъ мѣсцми за
днями,
Какъ паніи все гото-
во ей
И ходитъ сторожъ у
дверей.
Самъ дивачь сласти ей
приноситъ,
Даритъ алмазомъ, жем-
чужомъ
И на кольцахъ все про-
ситъ
Не звать ни паномъ,
ни отцомъ.
Зачѣмъ все это? И ры-
дала...

II
поетъ.
„Полетѣла пташечка
Черезъ поле в гай,
Уронила першочку
На тихій Дунай!
Я все молчала, все
молчала,
А онъ шепталъ и цѣ-
ловалъ.
Судилъ намисто съ ду-
качами,
Зачѣмъ ты не велѣла
братъ?
Вѣдь имъ бы можно
удавити.
А знаешь что? пойд-
демъ къ рѣкѣ
Купаться просю и уто-
немъ,
И будемъ шукамы въ
водѣ
И пташкѣмъ воля в чи-
стѣмъ полѣ,
И пташкѣмъ весело ле-
тать,
А мнѣ такъ весело въ
неволи
Дивачью молодость те-
рять.“
Летитъ, летитъ
Нѣтъ, ты не вылетитъ
проякитъ
Я залушу тебя дер-
жати—
Красній змії! Крас-
ній змії!
Онъ разсыплетъ :
(„Сіпаня“, „Кіев-
Стар“, 1886 г. кн. VI,
стр. 328, 337, 338).

Ми знаємо одного Шевченка, що не збѣчив з прямого шляху, але чи можемо ми мати певність, що через денационалізацію нас і ми, і культурний світ, й навіть ті, для кого нас денационалізують, не втратили вчора, сьогодні, або не втратимо завтра другого Шевченка.

На жаль, мусимо сказати, що такої певности ми не маємо, а тим часом бачимо, як через денационалізацію понижеться взагалі інтелектуальний рівень тої маси, того осередку, який дав нам, а разом з тим і всьому світові, великого Шевченка.

Російська преса про Шевченка.

Шевченко художник та гравер. Пошлічка творчість Т. Шевченка всім відома, і за 50 років з дня його

*) А. Я. Ковицький... стор. 156.

*) А. Я. Ковицький „Жизнь...“ стор. 481.
**) Ibid.

Великі роковини.

(Далі).

Серед покхованих у могилу історії останків колишнього гетьмансько-козацького ладу на Україні, серед свіжих ще згадок і переказів про рад, що zostалися ще в пам'яті народній, забрєнна муза українського відродження устами Котляревського і зробила своє велике діло.

Як воно так сталося?
З одного боку—повний занепад громадянського життя і тільки сумні спогоди про його, спогоди про те, що діялося за недавню ще пам'яті, що мало вже хоч і видіти тільки, а з другого боку,—не видіти тільки, а справжнє, реальне й дуже втручання в народнє життя, в саме серце його, нового чужого елемента,—московської мови й культури. Почувалося, що сила цього нового, чужого елемента криється не в його духовій міцї й високому достоїнстві, а в його матеріальній, фізичній непереможності. Він насоловався на Кривіях дєсятками широких шляхів—через школи, перкаву й віру, через суд, адміністрацію й військo. Освічені люди на Кривіях за тих часів поглянули на минуле, побачили, що його не вернути. В ту ж мить в їх прокинулося бажання, як мого швидко збратися до мислі, пієни, перекази українського народу і зробити це все єдине тільки ради того, аби як-небудь заховати і лишити своїм нащадкам на згадку пам'ятку про те, що колись то був на світі український народ, який мав свою історію, свій лад, мову, звичай і т. в. Ці люди, збратючи багачі пам'ятки української старовини, сучасного життя й живої мови, зупинились перед питанням: „чи здалася на що, чи потрібна ця „мушкетерська мова“? І після теоретичних усюх міркувань вони доходили до думки, що вона потрібна. Але опрїч цих теоретичних міркувань, таку, а не іншу, відповідь їм повинно було давати живе життя, факт існування багатомільйонного народу з його історією, сучасним побитом, з його думками, почуттями, потребами розуму й серця. І от українська інтелігенція виснає з-поміж себе цілий гурт видатних учених людей, що досліджують минуле й сучасне життя народне, а з другого боку—письменників і поетів. В українській інтелігенції прокинулося бажання висловити свої власні думки й почуття на мужицькій мові, що за-

того має вмерти. А як вона не вмирала, а жила в народі, то письменники почали нею користуватися, як зручним способом для себе, щоб сісти в громадї людян та добрі думки й будити серед неї любов до простого люду.

Який же зміст був української літератури перед Шевченком? Як на теперішні часи, то він був занадто бідний, а як що прирівняти його хоч би й до сусідньої російської літератури тих часів, то не так то вже буде й бідний. Під впливом з одного боку—романтичного напрямку, що панував тоді по всіх літературах, а з другого—під впливом сумних думок про зруйнування колишнього ладу на Кривіях й невмиучої загибелі пам'яті і навіть звичай і мови української, де-які українські письменники виспівували свої жалї в романтичній лірї, інші ж, котрі не дивилися так сумно на долю свого народу висміювали сучасне громадянство. Але, починаючи з Котляревського, через українську літературу червоною ниткою проходить одна думка—про простий народ, одне почуття—почуття палкої любови до рідної країни, до народу і проповідь людяного, гуманного відношення до його. Одних вони спонукали до цього простим навчанням, других—сатирою, в'їдливим, дошкульним глузуванням з їхньої темноти, недляности та жорстокості. Такою сатирою була „Енеїда“ Котляревського, бо це ж він писав очі „панам, начальникам, п'янкам людським“; це ж він запровадив у пекло панів, яких... За те там мордували
І жарили во всіх боках,
Що людям лютости не давали
І ставили їх за скотів.

Слідом за Котляревським і Гулак-Артемовський у байці „Пан та собака“ звертає увагу на цю ж саму неправду в громадянстві, на зневагу до мужика, з праці якого панство живе. Квітка, перший український повістяр, теж навчає громадянство людяности і людяного відношення до простого чоловіка.

Варто уваги також і те, що українські письменники малювали живе життя справжнє, таке, як воно єсть.

З початку XIX в. польська література так само, як і інші, підлягала впливові романтизму, а вкуші з цим причлалася до нового демократичного руху, що виявився в досліджуванні народної історії, етнографії, сучасного побуту, а також в самостійному малюванні народвого

життя, надто колишнього, давнього. Для нас особливу цікавість має той напрямок у польській літературі, якому дано назвище української школи.

Проводарями його були молоді шляхтичі, що родилися й зросли на Кривіях, палко кохали рідну їм країну і несвідомо привчилися до простого українського люду, серед якого зросли, до його пієнь, дум, оповідань, мови та звичай і взагалі до народної поезії. Романтичній ж їх мариня повинні були свідомо вже прихилити їх до народної української поезії, бо в їй багато можна було знайти матеріалу для свого вжитку і поетичного малювання; а надто багато цього матеріалу було в історичних думках та оповіданнях народних про старовину—минувшину. Поети цього напрямку й почали в своїх писаннях малювати колишнє життя на Кривіях, велічати козацькі часи, виспівувати свої жалї за тим, що минулося, та співати про могилу, про степи українські та про Дніпро, про славі козацькі походи та війни. Треба, одначе, сказати, що не всі поети цього напрямку однаково уявляли собі давнину українську і не всі однаково її малювали.

Серед польсько українських поетів було дві течії. Одна, щиро-політична, щиро-козацько-фільська, фантастично-романтична, що думала про відбудовання Польщі „від моря й до моря“, ладна була зворучити козацький дух і прилучити Україну до повстання, що готувалося в Польщі, і через те ця течія в своїх творах не додержувала правди, а малювала колишнє польсько-українські відносини зумисне-фальшиво.

Друга течія була більш культурно-історична, а не політична, історичної правди в своїх писаннях вона зумисне не фальшувала, а в відносинах до українського народу стояла міцніше на ґрунті демократичних ідей і щирої людяности. Вплив обох течій польсько українських письменників вкупі з поезією Мадчевича на українську літературу і Шевченка був чималий і доволі помітний.

Російське і своє, українське, громадянство неодакрово ставалося до української літератури. „Енеїда“ Котляревського, як відомо, аустриям дуже радо і нею зачитувалися. До писань інших письменників, як от Гулак-Артемовського, Квітки, Ієремії Галич, Тополї то-що ставалися також доволі прихильно, хоч і тут не обходилося без глузування. Але хоч воно

иного було і образливе, і дошкульне, та за те не було в йому принципіальної ворожнечі. З того ж часу, як в українській літературі рух помітніше позначився, опрїч глузування, почулося в загально-російській літературі справжнє принципіальне ворожнєчє, почулися голоси, що „создавать отдѣльную общерусскую литературу да еще какую-то мужицкую литературу и безцельно, и бессмысленно, и невозможнo“. І таким ворожим духом до української літератури поглянув і Шевченко, що „создавать отдѣльную общерусскую литературу да еще какую-то мужицкую литературу и безцельно, и бессмысленно, и невозможнo“. І таким ворожим духом до української літератури поглянув і Шевченко, що „создавать отдѣльную общерусскую литературу да еще какую-то мужицкую литературу и безцельно, и бессмысленно, и невозможнo“.

Тим часом українська література по самій своїй суті не могла та й тепер не може бути панською, а тільки мужицькою літературою. Бо українське панство покинуло свій народ, відчужало його давно і „радія лакомства нещасного“ на правому боці Дніпру спольщалося й покатоличилося, а на лівому боці та Слобожанщині—помосковилося. Український же народ з сими „мужиками“ зостається самотою. Тим то й література українська не іншою, як тільки „мужицькою“, була й єсть.

В цьому і велика міць її, і вкупі з цим її бесцільня. Щоб українській літературі стати міцно на ноги і вдержатися на своєму місці за панування в громадянстві й літературі нових думок, нових ідейних течій, їй треба було великого поета, треба було генія, щоб він виніс українську літературу на потрібну височину, зміцнив би заняту позицію й показав би шлях, яким вона повинна йти далі в своєму розвитку. Доля послала Україні такого генія. Вона анайшла цього генія „мужицької“ літератури серед „мужиків“.

III.
Ми вже попередю загальними рисами намалювали складну картину тих течій, що були в громадянстві й літературі, серед яких чудом опинився двадцятилітній, ледве грамотний юнак. Мов молодий орел, окинув він своїм оком усе, що було навкруги його, і смислово пішов назустріч невідомій і дивній новині. Пішов не з порогаїми руками, а з власними та це й не аби якими скарбам: з незвичайним розумом, який дуже швидко й глибоко все тямив і всього доходив; з надзвичайно ніжним і чулим серцем, яке вибрло палко й глибоко любити все добре й гарнє і ненавидити все але та поганє, з високо художньою поетичною здатністю бачити і прагнути душею й серцем до всього дійс-

но прекрасного й високого,—це з одного боку; а з другого—з минулим тяжким життям крїпака, коли він зазнав і витерпів стільки мук та горя, з глибокою зневагою до цього крїпацтва, що давало змогу з людини робити скотину, і до постійних пошуків та вірних спільників крїпацтва: безправ'я й темноти крїпаків, сваволї, жорстокості і розпусти рабовладдївців. Нарешті,—до нової обстанови геніяльний юнак підійшов з певною, непереможною жадобою волї й освіти для себе і для всього народу, жадоби, джерело якої було у власній душі, у власній свідомості й чарівних переказах про колишню волю та заступу боротьбу за неї на Кривіях, переказах, що доводилося чувати від старих людей та кобзарів.

Життя Шевченкове і безмертна книжка його поезії „Кобзарь“ покляють нам, як він поставився до всього того, що він побачив і почув у новому для його громадянстві, в науці й літературі, що він узяв з того матеріалу, як потрібне йому, і чим покориствовався, а що одкинув, як не потрібне; що взяв цілком, а що переробив, пристосувавши до своїх поглядів та думок політичних і суспільних і до свого смаку.

Під впливом романтики, що панувала за тих часів у літературі загально-російській і українській, а також під впливом рідної історії та народної поезії, він пробує свою силу на творах романтичних. Але довго бути поетом-романтиком Шевченко не міг. В його душі, як тільки спала полуда темноти з очей, як тільки розум його зазнав світла науки, забрєнні інші струни. Українська муза була по тих струнах і вони вигравали в душі поета цілія громадянська туги, і за недосвідані час молодий поет із поета-романтика став поетом-громадянином, який виспівував горе своє й людське не ради власної втїхи та слави, а ради добра й щастя громади, рідного народу і всіх людєй.

Зійшовши на стежку поета-громадянина, Шевченко в ту ж мить опинився в самій гущавині сучасного йому життя політичного, громадянського, літературного і тих ідей, які керували життям держави й громадянства і панували в житті й літературі.

Шевченко одразу стає рішучим ворогом тієї офіційної системи, що панувала в державі за його часів.

Ф. Матушевський.
(Кінець буде).

смерті досить уже виявлена. За те дуже мало знаємо ми про художественну творчість нашого Кобзаря, як артиста-малюра. Тільки п'ятидесятилітні роковини його смерті дали нагоду улаштувати виставки артистичних творів Шевченка і ближче познайомитися не тільки з геніальним українцем-поетом, а й художником.

На цю тему знаходимо гарну статтю симпатичного художественного критика С. Кузьміна, в ч. 56 "Кіев. Мысл." — "Шевченко художник і гравер". Не будемо повторяти за Кузьминым загально-відоміх біографічних фактів, що свідчать про художественні амаганія, а схиномось лиш на самій художественній оцінці Кузьминым як Шевченка так і його учителя, знаменитого Брюлова.

Після картини "Разрушеніє Помпеї" Брюлов зробився несвітливою знаменитістю. Приїзд його в Росію — був справжній триумфальний похід.

І от цей триумфатор, кумир, титан, написав — не тільки ласкаво заблакав, але й полюбив бідного Шаравського робітника, кріпака, що привик вслухувати тільки лайку, терпіти стусани. Мало того, дякуючи головним чином Брюлову, що амалював портрет Жуковського, і пустив його в лотерею за 2500 карб.—ціна "революційної душі" — Шевченко з кріпака став вільною людиною.

Чи треба ж після цього дивуватися, що чуткий до всього прекрасного й доброго Шевченко почував до "Великого Карла", як тоді звали Брюлова, безмежну любов, що перекричала в поборюванні. Не диво також і те, що в живописі він став Брюловцем "до моваго косяга". Звичайно, для багатьох ім'я косяга славетного Брюлова являється тепер синонімом ненависного академізма. Навіть проф. Прахов в своїй замітці про Шевченка в "Печелі" 1876 року з приводу цього захоплення Брюловською манерою не втримався од іронічної фрази: "Оце Кобзарю Шевченко пошелъ въ классическую кабаду!"

З того вражання, що справили на Шевченка "дланная безжизненныя мадонны, окруженныя готическими, тощими херувимчиками" а також "прочіе мученики живою, улыбающагося искусства", величкія учителя Германія, якими йому хвалився в себе Жуковський (*), видно, як Шевченко дивився на завдання мистецтва. В його словах прориваються уже ті тейкія, з яких агодом виростуть шістьдесять років з їх апологетами Писаревим та Чернишевським, котрі "искусство для искусства" так само циніли як і "платий свято".

Та й в нарисах самого Брюлова, як і багатьох його учеників та наслідувачів, включаючи сюди й самого Шевченка, часто подаються елементи того, що пізніше стало реалізмом В. Маковських, Кришніковича, Трутовських та інших побутових художників.

Погляд цей находити собі підставу у відповіді самого Брюлова академікам, котрі дорікали йому, що він прислав до Петербургу картину з моделі "більше приятныхъ, чымъ изящныхъ формъ" (**).

Цей нахил до форм "більше простой природы" ми знаходимо раз-ураз в артистичних творах Шевченка і, між иншим, в його "Катерині" (загітава дівчина). Що сказали б, дивлячись на цю картину, "настоящие" академики, любители не только "приятныхъ, но и изящныхъ формъ!"

Ця стремління до народного реалізму, підмалюваного, правда, елегантно романтично нальотом, набуває особливої сили з того часу, як Шевченко приїхав на батьківщину після 15 років розлуки з нею і замірився видавати "Живописицу України". На жаль замір цей Шевченкові пощастило виконати тільки в малій мірі, випустивши року 1844 шість офортів: "Судия рада", "Дари в Чагрина", "Староста", "Видубецький монастирь", "Казака" (москаль з табакеркою й смерть) і нарешті "У Києві".

Не менш цікаві й нарисы Шевченка, зроблені в багатьох старосвітських будівлях в доручення комісії "по разбору древнихъ актовъ", нарисы, якими ім'я Шевченка органічно зв'язується з вивченням української старовини, котра так зросла за останній час. З рисунків та акварелів, зроблених Шевченком підчас своєї командировки на Волинь та інші місцевості, справді, дивиться на нас "подлинно живописная и съ каждаго домомъ всеобщая Украина", — пише д. Кузьмин, — съ стройными заостренными куполами старинныхъ церквей, то деревяныхъ, причудливыхъ, съ многоскатными крышами и затѣйливыми переходами, то каменныхъ, строгихъ, замкнутыхъ, какъ сохранившійся и до нынѣ у насъ на Подольѣ, бывшій Петропавловскій монастирь".

Од багатьох будинок Шевченко австав самі лиш руйни. В руїнах лежав чудовий Гусиницький монастирь, до краю потім зруйнований "невѣжественнымъ монахомъ — реставраторомъ", в руїнах був палац Мазепи в Ватурині... "Узорное прошлое точно торопилося уступить свое мѣсто новымъ, трезвымъ, но безрасчетнымъ временямъ"...

Невідомо, що дав би Шевченко в області мистецтва, коли б не сколаася з ним та біда, що недавнього кріпака знов повернула в невільну лю-

дину — в салдату 5-го лінійного батальйону Оренбургського полку і до того ж впала на нього заборона не тільки писати, а й малювати.

На часті жорстокий наказ, що побавив художника "съ какой-то уточенной и безомысленной жестокостью единственной отрасли, отрасли рисовать", виконувався (як і все в нас) не дуже ретельно, про що свідчать численні нарисы, які дошли до нас з того періоду Шевченкового життя і які "съ какой-то простодушной откровенностью" показують той "кромѣшный адъ", какимъ былъ рядовая служба". Ось нашіволий салдату збирається "пройти сквозь строй". Тутую безнадійністю від од сірого, безраднісного неба та од цих витягнутих постатей товаришів, котрі через скілька хвилинь стануть хоч і невільними, але немилосердими катками. Ось дві постаті законаних в одні кайдани салдату й киргаса; а ось і безнадійний пейзаж з розвіданим по пустелі можливим камінням та далеким маревом в хмарах.

Досить було прожити в таких обставинах десять років, щоб своє життя вважати загубленим. Так і дивився поет на свою долю, коли писав про себе, що він

Веначе люта змил
Ростоптана в стелу змизае,
Захожу сонди ожданья...

Коли Шевченко повернувся з заслання — сонце його життя ахалосе вже до заходу. Про живопис він уже не смів і мріяти. "Це було б пожеже — писав він — на віру в те, що на вербі ростуть груші". "Десять лѣтъ неураженія въ состоянии одѣлать изъ великаго виртуоза обыкновеннаго кабацкого балалаечника. Я думаю посвятить себя безраздѣльно гравюрѣ акватинто. Для этого я полагаю материальное свое существование ограничить до крайней возможности и упорно заняться этимъ искусством".

"Нужно отдать справедливость чуткости Шевченка, вѣрно угадавшего свое природное дарование" — пише д. Кузьмин. "Не будеть даже превеличаниемъ предположить, что быль оны больше граверомъ, чымъ живописцемъ. Покрайней мѣрѣ, въ сферѣ красокъ оны не пошелъ дальше доволно рабскаго подражанія "Великому Карлу", никогда не достигнувъ виртуозности блеса сего послѣдняго". Од Брюлова перейняв він головним чином одну гамму — "блѣдную, голубовато-пепельную гамму его портретовъ, заставляющую многихъ принять ихъ порою за произведения самого учителя".

За те в області офорта Шевченко "достигъ почти невѣдомой еще у насъ силы, свободы и ловкости въ распределеніи свѣтотѣни, роднящихъ его долами великаго голландца Рембрандта". Серед них особливо визначається "превосходная въ смыслѣ передачі свѣта копія съ Брюловской Веравини, поэтичныи Выдубецкій монастирь и затѣмъ рядъ портретовъ, среди которыхъ не послѣднее мѣсто занимають портреты самого Шевченка, которыхъ насчитывается до пяти различныхъ вариантовъ".

Згадувати на прикінці статті про пам'ятник Шевченкові у Києві, д. Кузьмин проводить таку думку: "Значитъ, "не живописцу й не граверу" ставиться пам'ятник, не дим став Шевченко великий и любимый", але мені здається, "едва-ли правильно очертити его кругомъ одой украинской поэзии. Есть люди, съ которыми органически связываются всѣ культурныя начинанія создавшего ихъ народа".

Такою людиною був і Шевченко — од нього для українського народу розпочинається нова епоха, нова ера самобутньої культури, що сполучає далеке давню минуле з таким же далеким майбутнім. І як в цьому минулому, так і в цьому майбутньому — окрім пісні, музика слів, була й повинна бути музика перелічатих красок, переважастих узорових лній, що зв'язують в одне ціле вічне шукання "единого искусства" — красоту.

Ось через що, думається мені поет "божьей милостью" стремился одѣлать "хочъ аби — якимъ малюром".

ДЕРЖАВНА ДУМА.

Засідання 25 фебруала.

Предсідатель кн. Волконскій.

Предсідатель оголошує написану гаяву Замисловського, в котрій він жалкує, що дозволив собі в останньому вчирньому абранні, під гарячу руч, гострі вирази.

Роспис св. синоду.

На черзі — останнє слово докладчика по роспису св. синоду Ковалевського. В ложі міністрів — обер-прокурор св. синоду.

Ковалевскій визнає, що законопроект про організацію парафії повинна розглянути Дума. При цьому не слід остерегатися іновірців, бо вони, треба сподіватися, втримаються од голосування.

Дума приймає всі параграфи роспису синоду в редакції комісії без суперечок.

Роспис міністерства внутрішніх справ.

Дума переходє до роспису міністерства внутрішніх справ.

Докладчик кн. Голицин (окт.) наводить, що росписе вираховує в сумі 93.284.749 карб.; він пояснює, що бюджетна комісія не торкулася внутрішньої політики, бо про це уже раніше багато говорилось, і окріч того відометво мале реагувало на перші

побажання Думи, а комісія робила складну чисту бюджетну роботу по перевірці титулів забронированих кредитів.

Промова Манлякова.

Коли становлять питання про загальну політику уряду, треба констатувати, що ні люди, ні політика не одмінилися, а невідомі наслідки цієї політики виявляються все яскравіше. Росія всім не задовольнена, вона не знайшла свого шляху. Незадоволення громадянства не може бути поношено, як ознака політичної незрілості. Незадоволені центральні елементи краю, люде, що бажають мира і боляться нової революції. Коли буде далі провадитися така політика, вона приведе до другої революції. 17 октябрю порівнюють з 19 фебруала; але за 19 фебруала йшли найважливіші реформи, а за 17 октябрю — реакція. Діло оаовлетая краєм опинилося; громадянським настроєм запанувала безнадійність.

Перше вірили в магичну силу парламентського ладу, тепер же, коли він істнує і коли від нього треба б було сподіватися реальних наслідків, приходиться признатись, що члени Думи втерили віру в своє власне існування. Дума помарилася з тим, що вона розвідється, нічого не зробивши. З'являється надія на який-то сюрприз, утворюється атмосфера, спрियाча авантюрам. Як і завжди, в таких випадках шукають винуватого. Чого сова уряду і Думи виявився безсилем в справі оновлення? Чому уряд, що заводить невичайно швидко заляліанці по глумим місцям, що розрубає разом з думою віковий узел а Фінляндію, не має сили оновити Росію? Вперше вивуватися в цьому революцію, тепер вивуватись правих і Державну Ряду. Уряд виставляє чиновників, котрі найбільш демонстративно виявляють зневагу до права і до ідеї 17 октябрю; губернаторів запевняють, що 17 октябрю — помилка, яку треба виправити. Істнують таємні циркуляри, в яких обіцяють губернаторам нагороди, коли вони зроблять праві вибори в четверту Думу.

Адміністративна розправа ухвалюється. Допіру Гайбов кавав в Думі, що уряд крайніх правах захищати сліди 17 октябрю. Це не вірно; і тоді лишиться теперішнє управління, люде, інструкції. 17-го октябрю давно вже немає. Заправляють Росією праві в союзі з урядом. Уряд послідовно вивувашує громадську самодіяльність, він вивив професіональні союзы, повакривав громади, що істнували при Плева, заквив громади обивателів і виборців, далеки від політики. З'явилося нечужане досі самодурство, що овертає від уряду самі помірковані елементи. Супротивлення Державної Ради реформам пояснюють урядовою політикою: Державна Рада одхляла закони, які суперечать системі управління і урядовій політиці. Наш уряд завше був дауликим Янусом. Після роспуску першої Думи він заквив в кабинет Шіпова і Гейдена і зачаровував Буладеця своєю напавицею до конституції. Тепер він красиві слова промовляє до октябристив, робить негарні вчинки ради правих, провадить реакційну політику і поабавляє Думу авторитету.

Наслідки урядової політики яові: вони ведуть за собою руйнування культурних починів і загальне обурення. Час вже екавати, що ідея союзу центра Думи з урядом загнила. Перед більшістю Думи поавтає друга дилема: або з урядом проти свого стяг, або з своїм стягом проти уряду. Коли підете за урядом, пам'ятайте, що будете покинуті і покидаете на се себе все те лих, яке зробив і ще й тепер робить уряд рідному краюві (Одлски лівих).

Националист Мотосилов вірою і правдою обороняє уряд, бо він показав свої здібности боротися проти революції. Предкальм (с.д.) спияновиче виключно на політиці міністерства внутрішніх справ в межах робітничого питання, спияняется на обставинах закриття різних організацій робітників і бачає в цих закриттях свідоме бажання уряду, щоб там не було, в видимим порушенням законности, приданія серед робітників професіональний та провінційний рух і перешкоджувати навіть екоаоматичним загальним забастовкам. Таким робом, не даючи робітникам змоги провадити легальну боротьбу, уряд дає робітникам тільки одну альтернативу — або гинути, або активно змагатися. (Одлски а-ліва).

Далі засідання — 26 фебруала.

ПО РОСІІ.

— Граф Вітте і експропріація землі. Гр. Вітте на засіданні Державної Ради несподівано заявив, що проект експропріації землі в 1905 році у панів склав не Кудлер, а один з самих консервативних і високо-впливових сановників, "Рус. Сл." перекажує, що проект цей поступив в раду міністрів череа генерала Трепова, який був гарячим прихильником проекта про експропріацію землі в интересах селянства. Череа це то кабинет і визнає його обмірковувань. Генерал Трепов передав не тільки записку, а і проект манифесту. Тоді ген. Трепов мав таку характерну розмову в гр. Вітте. Гр. Вітте заявив Трепову, що законопроект цей він не може взяти на свою одповідальність. Почекать поки збереться Держ. Дума. Внесем проект у Думу і нехай вона розсудить. Ген. Трепов одповів: ждять не можна. Ви

забуваєте про интереси дворянства. Цей проект врятує дворянство. Я сам, як дворянин, рад половину своого земельного майна оддати селянам хоч а безцінь, щоб врятувати другу половину. Швидко після цього одия з найвидатніших генерал-адъютантів, який тільки що повернувся з Курької губ., заявив Вітте, що він вважає цей спосіб примусового одбярання земель безумовно необхідним і єдино "спасительным". Цікаво, що до ідеї експропріації землі причетний і відомий публіцист "Новаго Временя".

— Увійдення омського архірея. Сняод увільненя на покой омського архірея Гавриіла. Увільнення сталося наслідком ревізії, яка викрила, що архірей і підручачі його піклувались тільки про поширення ідей союзу русского народа, проповіді говорили тільки на цю тему; на з'яді духовенства вимагали записуватися в союз. Крім того, архірей признавав на місця союзіх прибічників оаженників, про яких селяне авше клопоталися, щоб їх забрали од них. Нч піддержку чорасотенной газети "Голосъ Сибиря" архірей давав гроші з коштів всіляких епархіальних іституцій, не беручи на це відповідного дозволу. (Рѣчь).

— Обвал снгу. На Двадцатувльських рудниках сталося нещастя. Величезна лавина снгу асуууалася з гір на рудник і роздувала дим, де жили рудникові робіч. З руїни витягли 19 трущів, 16 смертельно ранених і 70 ранених легко. Роскопують і далі. (Р. С.).

— Брехливий донос. Депутат свідечник Сендерко спростовує донос на нього "Земщина". Розмовляв він тільки з одним членом Думи селянином Поповим, якому говорив про порядок відкриття мошей Серафима Саровського. Нічого комуністичного не говорив. Сендерко збрив свідків і тагне "Земщину" до суду за брехню. Попов листом в "Нов. Вр." підтвержує спростовання Сендерко.

У ПОЛЬЩІ.

— Бойкот варшавського ун — ту і поляки. Питання про потребу бойкоту варшавського ун — ту виявив поляки — Прус і Страшевч. Вони звертались до польської молоді з авкликом припинити бойкот і відновити вчєня, припинене ще в 1905 році, одночасно в виставленим газетом "автономія Польщі". Прус і Страшевч одноки в відомих польських діячів, що одверто виступили в таким авкликом. Вони наводять докази: на чужині польська молодь дуже бідна, що багато лишалося без освіти і ганяють тих, хто бойкотує невелике число своїх земляків, які вступили в варшавський університет.

ШЕВЧЕНКОВІ ДНІ.

У Києві. 26 фебруала всі київські газети присвятили свої числа Т. Шевченкові. Ні словом не обминалось тільки дві газети: "Кієвлянинъ" та "Dziennik Kijowski". Багато місця уділили статтям про Шевченка: "Кієвская Мысль", "Кієвская Почта", "Кієвскіе Огники", "Южная Копійка", українські "Село", "Рілля", "Кієвская Мысль" мале не ввєсь свій черговий історизований додаток присвятила Т. Шевченкові.

Редакція газети "Рада" послала вчора привіт-телеграму Шевченківському комітетові в Москву. До редакції "Ради" вєе надходить телеграми з різних країв од іституцій і людей, що святкують з усією Україною її велике свято.

Редакція журналу "Світло" послала таку телеграму: "В день великих роковин вітаємо московське громадянство, що шанує пам'ять українського генія Шевченка".

З Архангельська: "Студенти українці, прибувши на авславія, шлють сердечне привітання українському громадянству в день роковин батька Шевченка".

З Гадяча: "Вітає пам'ять Кобзаря України. Павло, Гриць Чажевські".

З Усть-Цильми: "Ч'ятдесять роковин смерті Т. Шевченка авславіяці-українці, сумуючи за Україною на далекій чужині, шлють свій щирий привіт, шануючи пам'ять Шевченка". (Підпис).

З Харбаровська: "Шлем гаряче спочуття з приводу сьогоднішнього шанування великого Шевченка. Учителі харбаровської миколаївської городської школи".

З Гродни: "Шчаслива Україна, што може патримавца духомъ вяликаго пєсаря Шуученка. Гуртокъ беларускйй моладанъ".

З Вильні: "Пригнуемося душею до шанування великаго українського поета Т. Шевченка. Приймїть сердечний привіт українціям. Роскажіть своєму народові і могайі вашого боляна про наші почування. Хоч Німазь і Дніпр в різні течуть моря, та спільна нехай буде наша радість і горе. Нехай паміть Німазових хвиль нагадає нам Дніпрові води. Дніпр нехай казку співає про Литву. Нехай живе, росте, ширить могутай дух великаго Тараса.

Редакція литовської газети "Wiltis". З Якутська: Гурток українців-авславіяц прилучається до загального святкування 50-ти літних роковин з дня смерті Т. Г. Шевченка і просить привітати іституції, котрі святкують це велике свято".

В Черніаск. Закодами почечених земляків, в дні роковин Т. Г. Шевченка, малеь ко змові як найкраще вшану-

вати "величєе свято 50-ліття", відчтати рефератів, співами і т. и., але на жаль болочий, останнього начальство не дозволило. 27-го фебруала в обшорно-миколаївській перхві буде одолужена панахида.

У С. Білоусівці. В с. Білоусівці, локвицького повіту, водостний сход асигнував 10 карб. на пам'ятник Шевченкові.

У Харькові. 26 фебруала в кафедральному соборі була одправлена панахида по Шевченкові.

Дума ще не обміркувала заяву гласних-українців в справі ушанування Шевченка. Заява буде обмірковуватись в найближчому засіданні думи.

У Дарпагі. (Юрьеві). Товариство студентів-українців абиралося ушанувати ювілейне свято Т. Г. Шевченка. Заснувало комітет, в який увійшли представники товариства та професори університета українці, але лажоліття вищої школи розбивають зміря: нема де абиратись зарпа і ювілейне свято, мабуть, відбудеться в осени.

У Полтаві. Полтавська дума 24 фебруала розглядала лист місцевих городян про вшанування пам'яті Тараса Шевченка з нагоди 50-тих роковин з дня його смерті. В тому листі писалось, що почуття громадянства у Полтаві, — в серці України, вимагає, щоб город подбав про вшанування славної пам'яті великаго українського поета.

Городська управа від себе внесла такі пропозиції: в день смерті поета відправити панахиду; наавати іменем Тараса Шевченка бульвар в центрі города, близько почтовой контори (одна велика улица в городі вже звється іменем Шевченка); роздати уоім школярам городських початкових шкіль тарас Шевченка, — великі книжечки, які ухвалити городська шкільна рада; віддати на легких умовах городський театр 6 марта для впоядкування концерту в пам'ять Т. Шевченка (арбуток піде на пам'ятник у Києві).

Усе оте дума прийняла і ухвалила одноголосно і ще од себе додала, що треба назвати іменем Тараса Шевченка одну з городських початкових шкіль, подібно, як уже названа одна школа іменем Івана Котляревського.

Для школи ім. Т. Шевченка буде абудований новий мурований будинок.

У Москві. Шевченкова виставка одвидеться досить добре: що-дня буває по 200 чоловіка. Тут за одним столом приймаються жертви на пам'ятник поетові, за другим іде жвавий продаж портретів, жетонів на оіомии по Тарасові та листовних аврток.

Програма академічного свята така була: о першій год. в день 26 фебруала, проф. Де-Ля Барг прочитав реферат про Т. Шевченка. Вчєрері Ф. Е. Корш прочитав "Шевченко серед славянських поетів", д. О. П. Новиків: "Шевченко, яко малар і митець кісти". Крім цих д.д. Калішевський та Пичета зробили освітлення постаті Тараса в історичного боку.

В т-ві вчителів графичної вмілости відбулися збори, присвячені Т. Шевченкові.

У Вітебську. Зовсім був наладився гурток тутешніх українців упорядкувати Тарасові 50-літні роковини, але знайшлися і тут усіякі "інспектора", що завбили тревогу... заміри гуртка пішли прахом. Замість святкування засмучений гурток порішив абрат де-якія грошей і одіслати на пам'ятник Тарасу Григоровичу, одержати його твори для поширення серед громадяна, заснувать гурток з наавою "Кобзарь", взять дозвол на реферат у місцевому клубі про життя і твори Т. Г. Шевченка, для чого аспрост д. П. Сл — а в Дорпагу.

У Чернігові. 27 фебруала має бути панахида по Шевченкові. На 80 марта упорядковується вєчєр, присвячений пам'яті Шевченка; окріч того у марта ж має бути виставлено "Навара Стололо".

В об'єднаній комітет при київській городській управі надійшло вчора кілька телеграм з привітаннями з приводу 50 роковин смерті Т. Г. Шевченка.

З Вильні: "Редакції литовських газет "Lietuvos Zinios" і "Lietuvos Ukininkas" шлють українціям братський привіт і побажання до кращої будучини".

З Томська: "Земляцтво грузинів гаряче вітає українців в високої пам'яті день 50-літня во дня смерті Шевченка, великаго національного поета України, піонера визволення селян у Росії".

З Херсона: "Гурт земляків шле щирий привіт народові в день 50-літня смерті Кобзаря України, Т. Шевченка".

З Херсона: "Херсонское о-во саморазвитія "Вістникъ знанія" сливається съ укр. народомъ въ общєвъ преклоненія передъ пам'ятю солбєвъ народної культуры и литературы".

ПО УКРАЇНІ.

У КИЇВІ.

— Панахида по Т. Г. Шевченкові. Вчора, в 8 г. дня, в Софійському кафедральному соборі одправлено було панахиду по Т. Г. Шевченкові. На панахиду прийшла сила народу. Церков не могла вмістити всіх, що бажали бути на панахиді. Багатьом довелося авставатися на дворі. Між натовом можна було бачити українських і російських громадських діячів, літераторів, учених. Вагате шильної ме-

*) Конисский стр. 131.
**) К. Брюловъ и его значеніе въ руской живописи, А. Сенинъ Спб 1876.

Живое Слово ніколи не одмовиться погумитися над українцями, аби тільки що-небудь нагадало про їх.

Другі газети „Довг“ та „Воронезь Телеграф“ мовчать, і тільки в нагоді Костомаровських даів уміщали передрук із столітніх часописів. Крім того „Довг“ в декабрі минулого року умістив статтю про заборонені раніш твори Т. Г. Шевченка з додатком двох віршів, присвячених М. І. Костомарову.

Г. ШЕМАХА, Вазиноської губернії. *Тутешнє життя.* За Кавказом, між нашим же людом, як дочекає дівчина того часу, коли її можна віддати заміж, то женихи з усіх боків засилають сватів наввпередки; а як же хто перший встигне засвататися, то другий збирає юрбу хлопців-товаришів і одбиває молодю. І виходить часто так, що „хто дужчий, то той і луччий“.

Села, складені в українців, ще дуже маленькі, по 20—30 дворів, а той менш. Хлопцям доводиться шукати собі молодю за верстов яких-небудь 5—80.

Всячина.

Сильні можна заробити в хвилину. Найбільший зарібок падає на долю спортсменів. Артисти, адвокати та рекламні лікарі стоять за спортсменами далеко ззаду. Більш усього заробив в Америці негр Джонсон. За 18 хвилин борні йому перепало більше, як півмільйона рублів, себто по 25.000 руб. за кожну хвилину. За ним вже йдуть літуні: англієць Мур Барбезин—3.000 руб. за хвилину, граф Ламбер—2.000 руб. і т. ін. Блерю, що літає на вітху юрби, заробляв вже тільки 100 рублів за хвилину. Жокей Сторн заробив в Відні 2.000 за хвилину, доктор Дуайен за гарну операцію 3.000 рублів за хвилину, артист Шалляпін—всього тільки 125 рублів і трохи більше Карузо. Відомий мільярдер Морган заробляє безупинно що хвилини по 45 рублів.

Після операції.

Лікарь. Як же ти кажеш, що проковтнув червонець, коли в тебе в шлункові я знайшов гуляк від штанив?

Хворий. То я навісним сказав, пане докторе, щоб ви краще шукали.

В українській школі.

Учитель питає в школярів:

- Хто знає—що значе слово „кур'єр“?
- Я знаю!—встає один.
- Скажи.
- Той, що курей розвозить.

— Чоловіче, що коли б я тобі сказав: „брешеш“?

- Бив би?
- Та брешеш!
- Йй Богу—бив би.

Листування редакції.

1. Дуговому. Пишіть по такій адресі: Миргород (Полт. губ.) художнику А Сластону для оповісного гончаря. Про українську різьбу на дереві ще дуже мало писалося й мало зібрано матеріялів. Доводиться брати зразки з тих старовинних річей, що переходять в музеях, або ж посилаються в окремих людях.

Гуляк. Д-ві Журявлю. Статут московського т-ва „Кобзарь“ попросити вислати Вам з Москви. Адреса така: „Артбт“, Мало-Новоселовскій пер. № 14 кв. 2. Прис поштом. С. Хвостов.

Переклад. 392. Прохання про розулку (роз'юлу) треба подавати до Духовної Консисторії; розулку вона може дати тільки, коли буде доведено, що стос до подружжя, чоловік або жінка, зрадив другогю; тільки така зрада дає привід до розулки.

Версид. 268. Нормального статута аматорів немає. Треба скласти самому.

Ціни на хліб.

Пшениця (в копіях за пуд): в Одесі 102 (озима), 98 (ульська) й 88 (суржак), у Миколаїві 106 (гірка-ульська), у Маріуполі 100 (оз.), 90—96 (гірка) й 98—100 (гарнівка), у Ростові 98—108 (гарн.), 97—105 (гірка) й 98—105 (оз.), у Київі 101—104, у Фастові 93—96. *Жито:* в Одесі 71, у Миколаїві 74, у Маріуполі 69, у Ростові 68—69, у Київі 63—67 (поміщицьке) й 59—63 (селянське), у Фастові 59—62 (пом.) й 56—58 (сел.). *Овес:* в Одесі 71, у Ростові 56—58, у Київі 67—72 (пом.), 62—66 (сел.), у Фастові 66—70 (пом.) й 59—64 (сел.). *Ячмін:* в Одесі 73 (сел.) й 76 (пом.), у Миколаїві 77, у Маріуполі 65, у Ростові 64—71. *Кукуруза* в Одесі 63 (звичайна) й 71 (чинквантин). *Просо:* у Ростові 57—62. *Настрий* на ринках спокійний, з ячменем дуже твердо, в цінах без змін.

Справочний одділ.

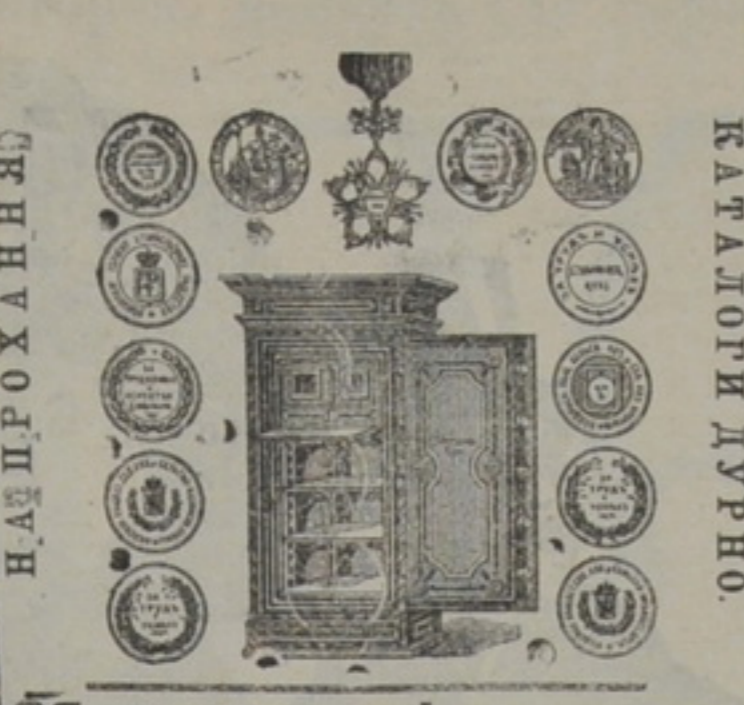
Навчальні відомості. Неділя, 27-го февралю. Великий піст.

Са Прокопія, пр. Тита печерськ. Сх. сон. 6 год. 22 хв., зах. сон. 5 год. 58 хв. Понеділок, 28-го февралю. Великий піст. Пр. Василя сповідника, Марини, мч. Нестора. Сх. сон. 6 год. 20 хв., зах. сон. 5 год. 59 хв.

Редактор Влад. Галевич,
Вдавець С. Чиналошко.

Оповідітки.

РОБЛЮ фотографічним способом побільшення портретів Т. Гр. Шевченка до натуральної величини (погруди). — Ціна від 5 карб. Фотографія Ф. Ф. РАБИНЧУНА, Львівська № 6. 3-126-2

Обпанцеровані наси, сефи, двері, банкові комори, сундуки, Каса для замування, шкатулки, шафони. Копіювальні преси у великому виборі готові і по замовленню.

Фабрика **С. Звержовського** у Київі. В. Насильківська № 77, кв. 14. Магазин: Хрещатин № 14. Фабрика № 1331. Телефони:) магазину 1751. 3-5

КОФЕ С. СІУ Й К.

Брилі

наймодніших фасонів кращих заграничних і російських фабрик Сорочки мужські накрохм. білі й кольорові. Комірці, чохан, хустин, рукавички. Ст.-Петербурзька фабрика білизни та галстуків

Р. М. Гершман, Прорізна, 2, тел. 282. Прийм. замовл. на перероб. і позн. білизни. Ціни цілком справедливі, прот. без торгу.

УКРАЇНСЬКА СТОЛЯРНЯ

приймає по недорогій ціні всяку столярну роботу. Звертатися по адресі: Демієвка, Владимирська № 9, кв. 3 (можна і листом). 12-165-1

Московська майстерня **ВІЛІЗНИ** та галстуків бувш. закр. Вр. А. та Я. АЛЬШВАНГА

І. НИКИФОРОВ та П. ГРУДИНО. Продаж готової білизни, панчох та шкарпеток своєї роботи. Приймають замовлення на згадаві речі. Виконан. замовлене в 24 години. Думська пл. № 3, у дворі, середні торг. ряди. 5-91-5

На увагу громадянству!

Кочче потрібне знати всім, що в парикмахерській С. Диньшеского (бувш. Рижова, Думська пл. № 4, поруч т. „Ознінь“) праця виконується першокласними майстрами, при цікавості देखити феліці всіх струментів під власним доглядом хазяїна. Заведено електрично просувальні волосся спеціальним апаратом. Замовлення на дамські прикраси для голови та причіски виконуються як і в парикмахерській так при запрошенні до дому. — Відділів парикмахерська не має 10-132-7

ПРО НАСТУПНИКІВ **М. Є. БИКОВЦОВОЙ** 58—Хрещатин—58.

До наступного весняно-літнього сезону одержано багато всляких повинков. Оксамит, сукна, шерстяні матерії, бавовняні тканини та ін. в великому виборі. ВІДП. Д. ман.-галантер. на Печерським базарі. 2-152-2

МЕБЛІ для всіх комнат вслякого стилю у величезн. виборі в найстарішому зарекомендованому магазині ПОДОЛ х. Шарпанова, проти контрактового Дому, у ДВОРІ. 5-158-2

У. М. Литвинчука

Прошу пам'ятати точну адресу. Тел. 19-73.

Український фотографічний Склад. Київ, Прорізна вул. № 28.

Пропонує фотографам професіоналам і любителям вслякі фотографічні матеріали за справедливими цінами. Власний вироб. фірмових фотографічних бланків. Каталоги—безплатно. 2-156-2

Великий РЕСТОРАН **УНІОН** Київської Другої Артиї. Хрещатин, 34. Пассаж.

Ціни на все по-за конкурвенцію. Кабінети. Біляри. Окрема зала для замовлень. 50-111-9

Новий фотографічний склад Торгового Дому **В. Є. Єфимов та К.** Київ, Прорізна № 14, проти Пущинської. Фотографічні апарати на видаст. Величезний вибір апаратів, чарвіних ліхтарів для шкіл, кінематографи, рами, альбоми, граверні. Інороднім висна. поштою. 2-151-2

ФАРБИ купуйте у **А. В. КНЕБЕЛЯ** Київ, Софійська № 3. Притяжми—дешевше! 3-102-3

По українських книгарнях продаються **ТАКІ КНИЖКИ** **Л. Пахаревського:**

„БУДЕНІ Оповідання“, ц. 40 коп.
„НЕХАЙ ЖИВЕ ЖИТТЯ“, п'єса на 4 д., ц. 25 к.
„СВЕРІ“, п'єса С. Чіркова, в пер. Л. Пахаревського, з передм. С. Петлюри. До вистави дозв., ц. 25 коп. 4-90-4

Українці! Свій до свого! **ФОТОГРАФ Ф. Ф. РАБИНЧУН,** Львівська ул. № 6.

Пропонує шан. землякам по недорогій ціні свої послуги. Робить фотог. знімки вслякого розміру, аистовні картки. При фот. єсть спец. художній відділ. Портрети—від і карб.

Бандури прох. гарн. вир. ягор. срібн. мед. Київ, Бузь-Кудрів. № 41, кв. 45. А. Павлинський. 4-156-2

ВИДАВНИЦТВО **„Український Учитель“** видало книжки для народу:

- 1) Б. Грінченка. Про книги. Як їх видавано друкувати. Ц. 10 к.
- 2) М. Загірної. Якій був лад в Абінській державі. Ц. 10 к.
- 3) Д. Дорошенка. Білоруси і їх національне відродження. Ц. 5 к.
- 4) В. Доманицького. Словаки. Про їх життя та національне відродження. 3 малюнкми. Ц. 10 к.
- 5) С. Червасенка. Про небо. Популярна астрономія. Дві частини. Ц. 35 к.
- 6) В. Норовьова. Про людське тіло. (Анатомія). 3 мал. Ц. 15 к.

Добути можна ці книги в українських книгарнях. Ціна 17-4

Таперша грає на балях та вечорах за недорогу плату. Демієвський проулок № 11, кв. 3. 3-121-3

150—200 карб. на місяць

і більше Ви напевне заробите, знаючи чужі мови. Тільки по нашій американській системі Ви навчитеся за два—три місяці без допомоги учителя володіти мовою: **НІМЕЦЬКОЮ** **ФРАНЦУЗЬКОЮ** **АНГЛІЙСЬКОЮ** **ЛАТІНСЬКОЮ.**

Успіх гарантов. Сина листів з подякою. — Ціна 1 мов. 1 р. 25 к., 2 мови 2 р. 25 к., 3—3 руб., 4—3 р. 75 к. (можна збер. марк). Виснається також налож. платою. Контора „Книжно-газетное діло“ СПб., 7 Лиговська, 25. 8-149-2

Молочна мука для дітей. **АЛЬПИНА**

С.П.Б. Горохова 33 в аптеках і аптеч. магаз.

Книгарня П. Я. Квасникова Київ, Фундуклеївська, 24.

Книжки старі і нові. Наукові і безастритичні, сьогочасних письменників, вслякі російської літератури і західно-європейські. Вся природа, видання „Просвіщеніє“, його-ж енциклопедія. Енциклопедія видання „Брокрауз“ і „Европ“. На старих книжках знімає 50%. Можна випусувати по пошти. Каталога висилають даром. 2-104-2

Видавництво **„ЧАС“** у Київі. Вийшла з друку і продається **Ювілейна Шевченківська Серія (5-та)**

9 розкішно виданих ілюстрованих книжечок, ціною по 2 коп. кожн. № 41—„ПОСЛАНИЄ“ (з портр. Т. Шевченка, роботи Ф. Красицького, № 42—„ЧЕРНЕЦЬ“ (з 2-ма мал. П. Холодного); № 43—„ТОПОЛІ“ (з 2-ма мал. П. Холодного), № 44—„ПРИЧИНА“ (з мал. І. Ізакевича); № 46—„ГАМАЛІЯ“ (з мал. І. Ізакевича та І. Северина); № 47—„ПЕРЕБЕНДІ“ а „ДУМИ“ (з мал. Трутовського й портр. Шевченка); № 48—„УТОПЛЕНІ“ а „ХУСТИНА“ (з портр. Шевченка і заст. К. Василєнка); № 49—„ВАРИАН“ (з мал. Н. Орлова і Северина); № 50—„ТИТАРІВНА“ (з мал. Трутовського і О. Сластьона).

За всі 9 книжечок без пересилки—18 коп. Випусувати з складів Видавництва „ЧАС“—Київ, В. Володимирська, 28, кв. „Л.-Н. Вістника“ і Київ, Безанівська, 8, книгарня „Кієвской Старини“. 5-148-3

Київ, Олександрівська ул. Телефон 20-95

КЛАВДІЙ СЕРГІЄВИЧ РОГІНСЬКИЙ

До контрактів приготовано величезний вибір годинників різних фабрик, браслетів, брошом, сережок, перстнів, шпюньон кулонів, медальонів, модних ланцюжків на шию і т. п.

Столове срібло 19 коп. 84 проби 19 золотн.

Фірма існує з 1888 року. По виборі і дешев. цін конкурентів не маємо! 7-127-5

Т. П. Шереметьєва. ОПТИЧНИЙ МАГАЗИН Фундуклеївська ул. № 26.

Придбано великий вибір БІНОКЛІВ всіх систем кращ. французьких фабрик, ОКУЛЯРІВ, пенсне, доречоті з шклом вищої доброти, а також інших оптичних і других річей. 2-155-1

В. ЗЕНКО Фундуклеївська № 5 коло теат. „Бергоньє“

ТЕРМОМЕТРИ для технічн. цілей, хімічн., хатні, надвірні, столові та інші. по рецент. лікар. з шк. кращ. заграничн. фабрик.

ОКУЛЯРИ та ПЕНСНЕ для виробу термометрів та хімічних приладів. ЗЕМЛЯКИ—ДЕШЕВШЕ! 9-61-9

Фотоцінкографія „ГРАФИКЪ“ Михайлівська, 6, тел. 25—15, робить КЛІШІ для друкування маюнкніє. 0 1761-18

„Хороші тонъ!“

Необхідна книжка для дам і мужчин. Іграшки, фанти, веселі жарти, фокуси на картах. Красномовність. Промови і тости на різні okazji. Зривки любови, та інших листів. 3-ге видання, значно доповнене. Ціна в перес. 1.25 (марк.), наж. платою 1.50. Петербург, Невскій 100, т-во „Оснопа“. 8-55-3

„КНИЖНИЙ МІР“ антикарна книж.- К. К. Семинського, Фундука № 26, на торгівля у дворі.

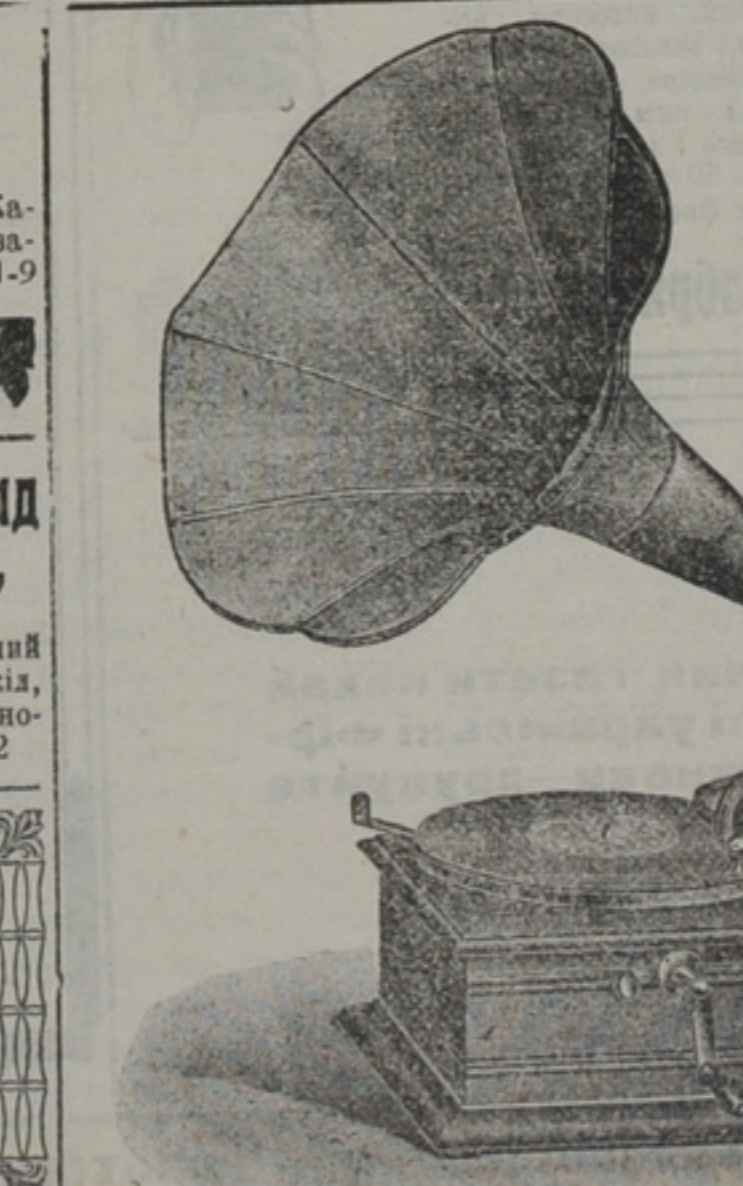
Купує і продає книжки по всіх галузях знаннй, а також ПІДРУЧНИКІ (учебники) для вищих і середніх шкіл нові і ПОДЕРЖАНІ. 2-154-2

Головне Депо **Музичних струментів та нот** **Г. І. ІНДРЖИШЕК** Київ, Хрещатин, № 41 бель-етаж.

Граммофони і Пластинки

По Руб. 4—, 7—50, 12—, 15—, 18—, 20—, 25—, 36—, 40—, 45—, 50—, й дорожче до Руб. 225—за шт.

Від 30 коп. до 15 руб. за штуку.

**СУЧАСНЕ
ВИКОРИСТОВУВАННЯ ПІСКУ**
на цеглу, плити, блоки,
труби і т. ін. дуже ви-
гідно **МАШИНАМИ**
та **ФОРМАМИ**
Д-ра Таспарі
Требуйте брошуру № 351.
«Машиностроительный завод»
Д-р Гаспарі и Ко.
Маркранштет. (Германія).
Друкування та переклад на
російск. мові. рок.-38-3

МАГАЗИН ОБУТТЯ під фірмою

Р. Клейбера

Кли сповідає ш. ш. своїх замовців, що з 6 фе-
рала 1911 р. він перебрався в нове, ширше
наово одремонтване помешкання на Хрещат-
ку, а № 47-й проти аптеки Фидиновича (близ-
че до Бесарабки). Магазин значно поновлено
і поширено, через що в змога на багато змен-
шити ціна. Особливу увагу звернено на вчасне
і совісно виконання замовленого. Тішу себе
сподіванкою, що шановні покупці, добродії і
добродійки, не захистять мене без уваги і одка-
жуть новий магазин, щоб увітиснитись в дійсно-
сти видореченого.

З щирим поважанням
Власник магазину
А. М. ВАЩЕНКО
Хрещатик № 47. 20-96-8

Видавництво

ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА

Київ, Жиланська вул. № 31, кв. 13.

Нові п'єси:

- № 1. „На лід посадили“, ком. на 1 дію. „Яким
брехать—не цілом махать“, жарт на 1 дію.
„Мовчанка не пушить—головоньки не сушить“,
жарт на 1 дію. Ціна 25 коп.
- № 2. „За гусак“, ком. на 3 дії О. Олександр-
венка. Ціна 25 коп.
- № 3. „Сатана“, драма на 4 д. Якова Гордіна.
Ціна 30 коп.
- № 4. „Мазель-тоа“ (Астерова саатаня), єврейська
комедія на 1 дію з співами і танцями Шо-
лом-Алейхема. Ціна 10 коп.
- № 5. „Миреле Ефрос“, побутова п'єса з єврей-
ського життя на 4 д. Якова Гордіна. Ці-
на 30 коп.
- № 6. „Панчик Штукареник“, веселий жарт на 3 д.
з співами Д. Грициньського. Ціна 20 коп.
- № 7. „Мавоет“, єврейська історична драма на
5 дій Оттона Людвіга. Ціна 35 коп.
- № 8. „Людодерж“ (Убой), драма на 4 д. Я. Гор-
діна.
- № 9. „Шибайголова“, народна драма на 4 д. Д.
Грициньського.
- № 10. „Гайдеатис“ (Гайдеаус), п'єса на 4 д.
Л. Андрєєва.
- № 11. „Чортова вгада“, драма з робітничого жи-
ття на 4 д. Дм. Грициньського.

Цензуровані примірники кожної з цих п'єс
по 2 карб. висплавляються негайно тіль-
ки з складу видавництва. 5-147-2

Торговий Дім

М. та І. МАНДЛЬ

ХРЕЩАТИК 42. ТЕЛЕФОН 764.

ДО ВЕСНЯНОГО СЕЗОНУ

В дамському,
мужському,
й дитячому
відділах

ЗАГОТОВЛЕНО ВЕЛИЧЕЗНИЙ ВИБІР НОВИХ СЕЗОНА.

На весь зімній крам ЦІНИ ЗНАЧНО ЗМЕНШЕНІ.

Едуард Тррабец

Придворний постачальник, нагородж. 57 медалями та височайшими нагородами.
Магазини: Київ, Хрещатик, дім № 44, телефон 414.

Величезний вибір новин всяких сталевих ножевих виробів—СТОЛІЗИ, КУХОННІ, ОХОТНИ-
фасовів у світі прочісткі художньої роботи, своєї і закорд. фабрик і других хазяйських річей. Вели-
кий вибір предметів роскші в бронзі в найновішому стилі (Bronze article de luxe style moderne).

Новина! Посуд „Trimetel“ найліпший за всі метали. Сила
новин з світової бресьольської виставки, ТАКОЖ ПО-
СУД З МАСІВНОГО НІМЕЛЮ А. КРУПА. Алюмініев. і емальован. по-
суд фабрики „БУБНЬ“. ГЛІЧНИЙ штучного виробу, СУДИН, гра-
фини, прибори, сервіров. столу, ріжкомант. „Sparklet“ для га-
зіровни напівтків. „THERMOS“, що держить в собі 24 години
гарячими всі напівткі. Електричні карманні ліхтарі з запасними
батареями.

Новина! Радість господині! Необхідна американська машина для приготу-
вання всіх сортів тіста для налушківів і инш.
Вимішує тісто в 3 хв. найпростішим способом. Ціна 4 карб. 75 коп. і 6 карб. Великий ви-
бір ножи для шинки, преси для пюре, соку, м'яса і инш.

РЕКОМЕНДУЮ В ВЕЛИЧЕЗНОМУ ВИБОРІ ножі з віделками і без віделок
з золоті композиції „Composition D'or“
штучної роботи для фруктів і десерт-
тів, довжина од 3 до 25 карб. машини
для стриженья чуба і бороди най-
кращих і випробуваних конструкцій.
НОВИНА! Апарат Каріє для розроблен-
ня Ізл, для беззубих. Безпешні бритви
з регулат. патент. найкращих світових
фабрик: „Standard“, „Star“, „Fingaro“
і инш. Остання новина маш. для бри-
тти з 12 запасн. лезв. „Gillet“ і
„Gennet“.

Також особливо рекомендуємо в вели-
чезному виборі бритти для загального
вживання свої і найкращих світових
фабрик од 75 коп. 2 карб.. 5 карб.
шт., пара 4 карб., 5 карб., 18 карб.,
з усім напарвлені з випорукою. Всі
бритвенні причадали. носесери, на-
півзнички, щипці для завивки волосся.
Кухні, спирткові, самовари, кофейники,
ложки, мильніторопі і инш. Найкращі
закки, спирткові отогі і инш. Перочинні
ножі од 25 к. до 50 р. шт. до 1255
ріжних фасонів.

Струменти для ручної праці і хазяйства. Ціни фабричні.
Карманні бензіно-зажигалки.

БУДІВНИЧО-ТЕХНІЧНИЙ ЗАКЛАД

МОРОХОВЕЦ

іСТНУЄ з р. 1876
в ХАРЬКОВІ ул. Чернишевського ч. 40

БУДУЄ ПЕЧІ до всякого
ПРИЗНАЧЕННЯ:
до обігрівання хат, кремації та
фабрикації цеглн, вапна, скла і инш.

ЦЕНТРАЛЬНІ ОБІГРІВАННЯ сучасн. уласт.
ВОДЯНЕ, ПАРОВЕ, ДУХОВЕ.

2-150

Годі сіяти руками!

Б. В. Гронфайн

Київ, фундуклівська № 12 Телеф. 14-69.
Сельсько-господарський відділ.

Хліборобські машини і ору-
дія першокласних загра-
нишних і російських заводів.
Манильський шпагат.

Промисловий відділ.
Самі економні нефтяні і газо-генераторні двигуни і півкокомобілі в перегрітим паром псевдінне відом. завод.

РУСТОН, ПРОКТОР й К-о в Лінкольні (Англія).
Повне обладнання С.-Г. МЛІНІВ та МАСЛОБІЙНИХ ЗАВОДІВ.